

Betty Jõggis (vasakul) isa ja õdede-vendadega. Ema suri, kui Betty oli 16-aastane.

Äsja abiellunud Betty ja August Kuuskemaa (1908).

↓ August ja Betty Kuuskemaa koos poja Madisega. Jüri: „Mu isa oli sportlik, tegeles purjetamise, suusahüpete, purilennuga, tantsis hästi, oli seltskondlik. Pärast Reaalkooli lõpetamist astus ta Tondi Sõjakooli. Ta teadis, et Saksa sõjaväkke ei mobiliseerita vanemate ainsat poega. Kuid totaalse mobilisatsiooniga võeti temagi, ta sai Idapataljoni kompaniiülemaks.”

1927. aasta suvine Haapsalu-idüll. Jüri isa Madis koos vanematega paadisõidul.

See foto on tehtud tollases Õuna tänava korteris, mis hävis märtsipommitamisel.

Kui vanaema-vanaisa kodumaja märtsipommitamise öhtul süttis, olid kodus ainult aasta ja nelja kuu vanune Jüri ning vanaema Betty. Jüri ema Karin oli kellelegi külla läinud ja vanaisa August sõitnud Jõelähtmele, oma vanemate tallu. Vanaema vanitas parajasti väikest pojapoega. „Ta tõstis mu vanist, kuivatas ja pani riidesse. Seadis mu koos piimamannerguga lapsevankrisse ja hakkas seda lükates läbi põleva linna Jõelähtme poole astuma,” meenutab Jüri Kuuskemaa toda 1944. aasta traagilist öhtut.

VAID MEES JA LAPSELAPS

Tänavaike olid langenud telefonipostid ja elektrijuhtmed, millest vanaema vankrit üle tõstis. Lasnamäele jõudnud, Betty seisatas. Hiljem rääkis pojapojale: „Vaatasin Tallinna nagu keiser Nero põlevat Roomat.” Kui linna poolt lähenes saksa sõjaväeauto, „lökkas vanaema, bravuurne nagu ta oli, lapsevankri teele põiki ette. See jäigi seisama, võttis meid peale ja viis Jõelähtmele.”

Nii päästis vanaema Jüri elu. Tol öhtul oli aga Betty Kuuskemaa kaotanud nii kodu kui teatri – ka Estonia oli leekidesse lahvatanud. Oma ainsa poja, idarindel punaste vastu võideldes langenud Madis Kuuskemaa hukkamise teate olid Betty ja August Kuuskemaa saanud vaid paar kuud varem ...

Kuna rindel oli olukord terav, ei lubatud surnuid enam raudteel vedada. Jüri isa oli langenud Narva taga Volossovo all. Betty Kuuskemaa läks Tallinna

Saksa sõjakomandandi jutule ja palus, et saaks poja surnukeha korralikult maha matta. „Komandant las kis end pehmeks rääkida, isa laip kaevati välja ja tõsteti kaubarongile kastis, millel oli kiri „Põllutööriistad” ...

Seda rongi pommitati teel Narvast Tallinna kolm korda! Ühel korral jäi rööbastele vaid vagun, milles oli minu isa surnukeha. Kuna vanaema teadis, et varsti tulevad punased jälle sisse, pani ta hauale, kuhu oli maetud ka ta esimene, surnult sündinud laps, itaalia marmorist valge, nimeta risti.” Alles palju aastaid hiljem lasi Jüri raiuda ristile isa Madise nime.

LILLENEIU, KES TAHTIS SAADA VIULDAJAKS

Marie Elisabeth Jõggis sündis 16. jaanuaril 1879. aastal Hageris, Mäeküla mõisa aidamehe Andrese ja ta naise Vilhelmiine kuuelapselise pere neljanda lapse-na. Ent ka mõisniku, parun von Hyppiuse abikaasa oli Marie Elisabeth ja parun ei tahtnud, et sama nimega hõigataks aidamehe tüdruku. Tüdrukut hakati hüüdma Bettyks (lühend Elisabethist) ja täisnimi jäigi vaid dokumentidesse.

Betty isa armastas muusikat. Mõisnikult kingiks saadud viiuli saatel õpetas ta lastele lauluviise. Nelja-aastase Betty lemmik oli lauluke „Ma olen väikene postimees ...”, kus ta häääl kõlas teistest üle ja mida esitas toa keskel laual istudes.

Pärast kahte aastat köstrikskoolis ja nelja aastat Tallinnas Niclaseni saksa tütarlastekoolis tuli 13-aastaselt